

дуже близьким до положення п. 3 ст. 2 проекту ТК України, але формалізоване фактично у вигляді класичної правової норми, а не презумпції. Гіпотезою тут є «норма закону чи іншого акта законодавства, виданого на підставі закону, або норми різних законів чи різних актів законодавства припускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків працівника і роботодавця, внаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь і працівника, і роботодавця»; диспозицією – «рішення приймається на користь працівника». Виходячи із назви ст. 17 проекту ТК України, у гіпотезі йдеться лише про випадки, коли відповідні норми мають однакову юридичну силу. Слід відзначити наявність достатнього зв'язку між гіпотезою та диспозицією: рішення приймається на користь працівника, якщо це ж рішення внаслідок неоднозначності правових норм могло б бути прийнято як на користь працівника, так і на користь роботодавця. Також позитивним у порівнянні із п. 3 ст. 2 проекту ТК України є те, що допускається можливість протиріч між нормами одного і того самого нормативно-правового акту.

Очевидним є дійсний намір законотворця при встановленні норм п. 3 ст. 2 та ч. 2 ст. 17 проекту ТК України: у всіх випадках, коли тлумачення та/або подолання колізій норм трудового права не дозволяє з'ясувати їх дійсного змісту, вважати за правильне таке тлумачення, який відповідає інтересам працівника. Для реалізації цього наміру, на нашу думку, необхідно: формально визначити у проекті ТК України не лише способи подолання колізій правових норм (ст. 17), але і способи та алгоритм тлумачення правових норм.

Крім того, положення п. 3 ст. 2 та ч. 2 ст. 17 проекту ТК України доцільно замінити єдиним приписом такого змісту: «у випадках, коли внаслідок тлумачення норм одного або кількох нормативно-правових актів неможливо однозначно встановити дійсний зміст цих норм, зокрема однозначно визначити права та обов'язки працівника і роботодавця, в інтересах вирішення справи відповідні норми тлумачаться (в межах можливих варіантів тлумачення) на користь працівника та однозначно вираженої ним правової позиції щодо існування відповідних правовідносин, їх кваліфікації, змісту, застосовуваних до них норм тощо».

Таке положення, очевидно, позбується рис презумпції, але видається набагато узгодженішим та однозначнішим, ніж п. 3 ст. 2 та ч. 2 ст. 17 проекту ТК України. Отже, пропонуване положення є скоріше правилом тлумачення норм права, аніж правовою презумпцією.

Бібліографічні посилання:

1. Проект Трудового кодексу України № 1658 від 27.12.2014 (доопрацьований 20.05.2015) URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=53221&pf35401=322609>
2. Ляшенко Р.Д. Презумпції у праві: питання теорії та практики : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Р. Д. Ляшенко. К., 2011. 234 с.
3. Сімугіна Я. В. Правові презумпції та їх взаємозв'язок з принципами трудового права. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 439–442.
4. Федик С. Є. Методико-прикладні аспекти до процесуальної діяльності адвоката у цивільних справах. *Університетські наукові записки*. 2006. № 1(17). С. 91–95.

Нестерцова-Собакарь Олександра Володимирівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

БЕЗГОТІВКОВИЙ РАХУНОК ЯК ФОРМА ЗДІЙСНЕННЯ ПЛАТЕЖІВ

В сьогоденному суспільстві існує безліч форм безготівкових рахунків, до яких можна віднести такі: платіжні доручення, чеки, акредитиви, векселі. У наш час, досить популярним є те, що безготівкові розрахунки, наприклад, за товари або послуги, можуть здійснюватися за допомогою банківських платіжних карток.

Суть безготівкових рахунків полягає у здійсненні платежів шляхом списання коштів із банківського рахунку платника на банківський рахунок одержувача, за допомогою проведення відповідних засобів на банківських рахунках учасників розрахунків. В Інструкції про безготівкові

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ЦИВІЛЬНОГО, ТРУДОВОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

розрахунки в Україні в національній валюті наведене більш детальне поняття безготівкових розрахунків, відповідно, вони являють собою перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів коштів, а також за дорученням фізичних осіб коштів та підприємств, перерахування банками, унесених ними готівкою в касу банку, на рахунки отримувачів коштів [1, с. 152].

Для країн з ринковою економікою характерне правове регулювання інституту безготівкових розрахунків, яке зумовлене фінансово-правовими нормами та природою безготівкових грошей, як елемента системи грошового обігу. Єдиний грошовий обіг становлять обидві сфери, які між собою взаємопов'язані й взаємозумовлені. У вигляді купівельних і платіжних засобів кількість грошей й визначає величину грошової маси в обігу.

До фінансово-кредитної системи країни належить банківська система України, де вона виконує свою специфічну функцію та здійснює взаємодію з іншими елементами. Основною функцією банківської системи є, організація безготівкового обігу. За допомогою фінансово-правового регулювання можна встановити правила обігу безготівкових грошових коштів, що відповідають потребам економіки й суспільства. Національним банком України емітуються безготівкові грошові кошти, що є результатом відображення готівкових грошових коштів [2, с. 59].

Сучасний безготівковий обіг в Україні організований відповідно до таких принципів:

- 1) підприємства всіх форм власності зобов'язані зберігати свої кошти на рахунках у банках;
- 2) основна частина безготівкових розрахунків повинна здійснюватися через банк;
- 3) вимога платежу повинна виставлятися або перед відвантаженням товарів (виконанням робіт, наданням послуг) або після цього [3, с. 42].

Те, що списання грошових коштів з рахунку здійснюється банком за розпорядженням уповноваженого підприємства є особливістю здійснення безготівкових розрахунків. Якщо відповідне розпорядження відсутнє, то в такому разі допускається розпорядження за рішенням суду, а також у випадках, встановлених законом та договором між банком та клієнтом. В економічній, юридичній літературі та практиці наводяться переваги безготівкових рахунків в порівнянні із готівковою формою. Це обумовлюється значенням, яке виконують безготівкові розрахунки в господарській діяльності. Повноту сплати податків та інших платежів, що позитивно впливає на бюджетну систему держави в цілому, забезпечує можливість перевірки обігу коштів на рахунках суб'єктів господарювання.

Метою безготівкових розрахунків є протидія розвитку тіньового сектору економіки та покращенні економічного стану суб'єктів господарювання [1, с. 153-154].

Щодо юридичної природи безготівкових грошей, то існує дві головні концепції – речово-правова, за якою такі гроші є об'єктами речових прав, [5, с. 136], та зобов'язально-правова, що заперечує їх правову природу [6, с. 19].

І.В. Спасибо-Фатєєва віддає перевагу змішаній – речово-зобов'язальній природі безготівкових грошей, спираючись на те, що право вимоги до банку про видачу грошей трансформується в майнове право з їх приводу як об'єкта права власності [7, с. 26].

Більшість вчених підтримують зобов'язально-правову природу безготівкових грошей, оскільки вважають, що клієнти мають право вимоги до банку, які і обертаються в цивільному обороті. Але з цього слідував би, помилковий висновок, про те, що майнові права є засобом платежу. Під сумнівом є суто речова природа безготівкових коштів, оскільки що до них не застосовуються властиві речам захисні засоби, в першу чергу ввідакація [4, с. 48].

Таким чином, безготівкові розрахунки мають важливе значення у прискоренні обороту коштів, скороченні готівки, необхідної для обігу. Завдяки їм здійснюється концентрація грошових ресурсів в банках, а тимчасово вільні кошти є одним із джерел кредитування. Завдяки широкому застосуванню безготівкової форми дозволяє визначати розміри емісії та вилучення готівки із обігу.

Бібліографічні посилання:

1. Бехтер Л. А. Сутність та роль безготівкових розрахунків в господарській діяльності підприємства. *Економічний простір*. 2011. № 54 С. 151-155.
2. Слезаров А. П. Безготівкові грошові кошти як об'єкт фінансово-правового регулювання/ А. П. Слезаров // Серія: Право 2014. № 4 (46) С. 59-62.

3. Єлсазаров А. П. Особливості здійснення безготівкових розрахунків за чинним законодавством України / А. П. Єлсазаров // Серія: Право 2013. № 4 (42) С. 42.
4. Шимон С. І. Безготівкові гроші як об'єкти цивільних прав (замітки до наукової дискусії). *Юридична Україна*. 2015. № 7-8. С. 48
5. Потяркин Д.С. Безналичные деньги – имущество? *Научный журнал «Хозяйство и право»*. 1997. № 3. С. 136.
6. Трофимов К. О. Безналичные деньги. Есть ли они в природе? *Научный журнал «Хозяйство и право»*. 1997. № 3. С. 19-28.
7. Спасибо-Фатеева І. В. Правова природа майнових і корпоративних прав, їх оборотоздатність та деякі аспекти застави. *Юридичний радник : Журнал юристів України*. 2005. № 2 (4). С. 26-30.

Новосад Анастасія Сегіївна,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЩОДО ДЕЯКИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЗДІЙСНЕННЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА

Інтереси України як самостійної незалежної демократичної держави вимагають створення чітко визначеної законодавчої бази, яка дасть можливість нашій державі інтегруватись у європейський та світовий простір.

На сучасному етапі розбудови української державності, проведення системних правових реформ, одним з головних завдань є така організація громадського життя, при якій усіляко полегшуються і розширюються можливості набуття, здійснення та захисту суб'єктивних прав і виконання обов'язків. Ефективним засобом такого розвитку суспільства є цивільно-правовий інститут представництва.

Значення цього інституту в суспільному житті зумовлено тим, що за допомогою інституту представництва створюються додаткові можливості для здійснення прав і виконання обов'язків учасниками цивільних правовідносин, забезпечується більш повний захист їхніх суб'єктивних прав.

Значення правового регулювання відносин, спрямованих на надання допомоги у вчиненні юридичних дій суттєво збільшується в умовах радикального реформування суспільства, де значної ваги набуває діяльність представників.

У будь-якому разі без інституту представництва обійтись практично не можуть ні фізичні, ні юридичні особи. Так, його без сумніву потребують ті, хто, зважаючи на вік чи психічний стан, належать до категорії осіб, за якими взагалі не визнається наявність юридично значущої волі. Усі вони можуть бути самостійними учасниками цивільного обороту лише тоді, коли певні особи будуть діяти за них. У підприємницькій сфері виникає аналогічна потреба скористатися допомогою інших. Це можливо при зверненні за послугами до банків, експедиторів, адвокатів, до аудиторських, ріелторських чи брокерських фірм тощо, а також для подальшого розширення територіальних можливостей своєї підприємницької діяльності. Представництво часто є необхідною умовою реалізації правосуб'єктності юридичної особи.

Сформувавшись у головних рисах ще у стародавні часи, представництво, у свою чергу, дало життя різним правовим інститутам. З розвитком суспільства сфера застосування представництва охопила широке коло майнових та немайнових відносин.

Іноді представництво вбачають там, де насправді воно відсутнє, один і той же термін часто використовується для позначення різних правових категорій. А точність термінології, яка потрібна в кожній науці, є особливо важливою, як загальноовизнано, в юриспруденції, оскільки визначення понять, розроблених правовою наукою, пізніше відтворюються законодавцем.

Відносини представництва є немайновими та організаційно-складними; складаються із внутрішніх відносин та зовнішніх. Внутрішні відносини представництва в силу своїх особливостей доцільно трактувати як організаційно-передумовні, зовнішні ж як організаційно-інформаційні. Відносини між особою, яку представляють, та третьою особою не можуть входити до складу правовідносин представництва; вони є лише результатом представництва, його кінцевою метою, так